

การสำรวจและประเมินพฤติกรรมประชาชนในการค้าขายบริเวณเขตการค้า ชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Exploring and Evaluating Public Behavior in The Trading Area, Border Trade Area, Mae Hong Son Province.

ชุติมันต์ สะสง

Chutimun Sasong

สาขาวิชาการจัดการการค้าชายแดน วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

Border Trade Management Program, Mae Hong Son College, Chiang Mai Rajabhat University, Mae Hong Son Campus.

e-mail: chutimun24@gmail.com

Received: September 17, 2019

Revised: November 17, 2019

Accepted: November 24, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจช่องทาง-ท่าข้าม และจุดผ่อนปรนเขตการค้าชายแดนบริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 2) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมประชาชนในการค้าขายสินค้าบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการค้าขายบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากร คือ หน่วยงานราชการและหน่วยงานภาคเอกชน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า ช่องทาง-ท่าข้าม เขตการค้าชายแดนบริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีทั้งหมดจำนวน 39 แห่ง และมีจุดผ่อนปรนจำนวน 5 แห่ง โดยมีทางรถไฟและทางรถยนต์มารับผิดชอบดูแล ประชาชนไปมาหาสู่กันเป็นประจำ มีกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างใกล้ชิด ส่วนพฤติกรรมประชาชนในการค้าขายสินค้าบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนแบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ (1) ลักษณะการทำธุรกิจ (2) ประเภทสินค้าที่ค้าขาย (3) แหล่งผลิตสินค้าที่จำหน่าย (4) ภาษาที่ใช้ในการติดต่อค้าขาย (5) การคมนาคมขนส่ง (6) การชำระเงิน และ (7) โอกาสขยายธุรกิจของผู้ประกอบการ ส่วนแนวทางการพัฒนาควรให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเสนอนโยบายไปยังรัฐบาล เพื่อกำหนดจุดผ่อนปรนให้ยกระดับเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าการลงทุนชายแดนไทย-เมียนมา และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในบริเวณดังกล่าว

คำสำคัญ: การสำรวจ พฤติกรรม การค้าชายแดน

ABSTRACT

This research is survey research. There is a purpose of (1) to explore the channel - Tha Kham and The border trade area of Mae Hong Son Province between Thailand and the Republic of the Union of Myanmar, (2) to analyze the behavior of the people in the trade area of the border trade area, Mae Hong Son Provincial area, And 3) To study the development of trade in the area of the border trade area, Mae Hong Son Province, the population is government and private agency. Use the method to choose a specific sample group (purposive sampling). The number of 30 people, the research tool is a Semi-Structure Interview.

The research results found that the channel-Tha Kham-border trade area of Mae Hong Son Province between Thailand and The Republic of the Union of Myanmar. There are all 39 of them, and there are several five respites with Thai and official is responsible for taking care of the people to come to each other regularly. There is a good relationship with each other carefully. The public behavior in the trade area, the area of the border trade area, Mae Hong Son Province, divided into 7 sides is (1) Business Characteristics (2) Product types that are sold (3) Hotbed products (4) Languages used to contact for sales (5) Transport Transportation (6) Payment and (7) The opportunity to expand the business of entrepreneurship. The development guidelines should be provided to the Mae Hong Son Province to offer policies to the government to determine the relief point to be an exclusive economic zone, Thai-Myanmar border investment, and build facilities and safety in such areas.

Keyword: Exploring , Behavior , The border trade

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการค้าชายแดน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและนำไปสู่การกระจายผลประโยชน์และลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ สิ่งแรกที่ต้องเร่งดำเนินการ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นโอกาสการค้าจากกำลังซื้อที่กำลังเติบโตและการอำนวยความสะดวกด้านการค้าระหว่างประเทศที่พัฒนามากขึ้น

ประเทศไทยยังมีมิติทางการค้าชายแดนอีกหลายประเด็นที่ต้องเร่งรัดดำเนินการเพื่อกระจายผลประโยชน์การค้าชายแดนให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ แนวโน้มการค้าชายแดนมีการเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จึงมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้สามารถติดต่อค้าขายไปมาหาสู่ระหว่างพรมแดนมีช่องทางการค้าชายแดนระหว่างกัน โดยมีทั้งจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนกระจายอยู่ในจังหวัดชายแดนทั่วประเทศ

ปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน คือความคุ้นเคยกันด้านวัฒนธรรม เนื่องจากรูปแบบการบริโภคที่มีความใกล้เคียงกันเป็นพื้นฐานดั้งเดิม ทำให้สินค้าที่ส่งไปขายยังตลาดประเทศเพื่อนบ้านไม่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบมากนัก อีกทั้งผู้บริโภคในตลาดเพื่อนบ้านมีความนิยมและยอมรับสินค้าไทยในระดับค่อนข้างดี ในฐานะที่เป็นสินค้าคุณภาพดี มีความน่าเชื่อถือ ราคาไม่แพง สินค้าที่มีศักยภาพที่ผู้ประกอบการไทยมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งในตลาดเพื่อนบ้าน อาทิ สินค้าอาหารและเครื่องดื่ม อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์เสริมความงาม สินค้าระดับบ้าน รวมทั้งเสื้อผ้า และสินค้าแฟชั่น เป็นต้น (วิมล บันคง, 2557, ออนไลน์)

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดนจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกสุดของภาคเหนือ โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 924 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 12,681.259 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง แม่สะเรียง ขุนยวม ปาย แม่ลาอ่อน สบเมย และปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ชื่อว่า เมืองสามหมอก เนื่องจากเป็นเมืองในหุบเขา ล้อมรอบด้วยภูเขา สลับซับซ้อนทอดขนานไปกับทิวเขาถนนธงชัย และทิวเขาแดนลาว ดังนั้น จึงถูกปกคลุมด้วยหมอกตลอดทั้งปี มีทิวทัศน์สวยงามตามธรรมชาติของเทือกเขาสลับซับซ้อนและป่าไม้หนาแน่นพันธุ์จันมีคำกล่าวที่ว่า “เป็นสวิตเซอร์แลนด์ของเมืองไทย” (การจัดการการค้าชายแดน, 2562, น. 1)

นอกจากนี้ จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นเมืองชายแดนติดกับประเทศเมียนมา ที่ผ่านมาประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กัน ซื้อขาย

สินค้าและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้จังหวัดแม่ฮ่องสอนพยายามผลักดันให้เกิดจุดผ่านแดนถาวรเพื่อเป็นการส่งเสริมการแข่งขันการค้าบริเวณชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น ถือเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชนโดยตรง

อย่างไรก็ตามแม้จะมีการผลักดันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังต้องมีการศึกษาถึงช่องทาง-ท่าข้าม จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปยังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รวมถึงศึกษาพฤติกรรมการค้าชายแดนไทย-เมียนมา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการค้าชายแดนได้ผลิตสินค้าและหาช่องทางจำหน่ายสินค้าไปยังประเทศเมียนมาก่อนให้เกิดแนวทางการพัฒนาการค้าชายบริเวณเขตการค้าชายแดน เกิดการจ้างงานในชุมชน ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดเศรษฐกิจที่ดี ส่งผลให้คนในชุมชนชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้ประกอบการนำผลวิจัยไปใช้ตัดสินใจทำการค้าการลงทุนในบริเวณเขตการค้าชายแดนกับประเทศเมียนมา ประโยชน์เชิงนโยบายหน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด กำหนดเป็นนโยบายการบริหารงานด้านการค้า การลงทุน และด้านความมั่นคงชายแดน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจช่องทาง-ท่าข้าม และจุดผ่อนปรนเขตการค้าชายแดนบริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

2. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมประชาชนในการค้าขายสินค้าบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการค้าขายบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลช่องทาง-ท่าข้าม และจุดผ่อนปรนเขตการค้าชายแดนบริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

2. รับรู้พฤติกรรมประชาชนในการค้าขายสินค้าบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. ได้แนวทางการพัฒนาการค้าขายบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายการบริหารงาน และส่งเสริมการค้าการลงทุนแก่ผู้ประกอบการค้าชายแดน

5. ผู้อ่านงานวิจัยได้ความรู้ ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจทำการค้า การลงทุนบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมประชาชน

พฤติกรรมประชาชน หมายถึง พฤติกรรมซึ่งทำการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์ และการบริการ ซึ่งคาดว่าจะตอบสนองความต้องการของตนเอง (Schiffman and Kanuk, 1994) ทั้งนี้รวมถึงพฤติกรรมการกิน การใช้ การซื้อ และความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อผลิตภัณฑ์ จึงแตกต่างกันออกไป ทำให้มีการซื้อการ

บริโภคสินค้าและบริการหลาย ๆ ชนิดที่แตกต่างกัน นอกจากลักษณะประชากรดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่ทำให้มีการบริโภคแตกต่างกัน (กมลภพทิพย์ปาละ, 2555)

ดังนั้น การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ได้จาก 7 คำถาม (6Ws 1H) เพื่อค้นหาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมของ ผู้บริโภค ได้แก่ (1) ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market) (2) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy) (3) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy) (4) ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying) (5) ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy) (6) ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy) และ (7) ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy) ปรัชญา ปิยะรังสี, 2554)

แนวคิดการค้าชายแดน

การค้าชายแดน หมายถึง การค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย เมียนมา สปป.ลาว และ กัมพูชา โดยการส่งออกและนำเข้าผ่านทางจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยภายใต้พระราชบัญญัติการตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งเป็นการค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชนหรือผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด อ่างทอง หมู่บ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชน ที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่าย โดยมีมูลค่าครั้งละไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตรบางชนิด และ

สินค้าที่หาได้จากธรรมชาติได้แก่ ของป่า ซากสัตว์ เป็นต้น เป็นการค้าที่มีกรรมวิธีไม่ยุ่งยาก และมีความสะดวกรวดเร็ว การค้าชายแดนมีทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายผ่านด่านศุลกากร ปัจจุบันนี้ช่องทางการค้าที่ราชการได้กำหนดไว้ให้สามารถทำการค้าขายได้ตามกฎหมาย สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรน ซึ่งช่องทางในแต่ละประเภทมีลักษณะการค้าขายที่แตกต่างกันไป (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่/ สศช. , 2561, น. 1-3)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทพรักษ์ สุริฝ้าย และ ลำปาง แม่นมาตย์ (2561, น. 153) ได้ทำวิจัยบทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า การค้าชายแดนมีลักษณะการค้าทั่วไปทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ของพ่อค้า-แม่ค้า หรือผู้ประกอบการ ที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน สินค้าที่นำมาจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภค-บริโภค และสินค้านำเข้า-ส่งออกระหว่างประเทศ ผู้ซื้อหรือลูกค้าที่เดินทางมาซื้อสินค้าบริเวณชายแดน ได้แก่ คนต่างชาติ คนในภูมิภาคอื่นของประเทศไทยและคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งในภาพรวม พบว่า การค้าชายแดนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านบวกทั้งด้านอาชีพ และการจ้างงาน ด้านการเพิ่มรายได้ และด้านสังคมความเป็นอยู่ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ และการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนจนสามารถลดภาวะการย้ายถิ่นฐาน รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้

ดีขึ้นทั้งด้านการติดต่อการค้าและแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศ การลงทุนทางการค้า การขนส่งคมนาคม มีการสร้างเครือข่ายโดยการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมการเที่ยวงานบุญประเพณี และการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ร่วมกัน

เจษฎา ความคุ่นเคย. (2561). การพัฒนารูปแบบเขตเศรษฐกิจชายแดนไทย - กัมพูชา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพร้อมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา อยู่ในระดับปานกลาง โดยขีดความสามารถของผู้ประกอบการท้องถิ่นสูงสุด ระดับความสำเร็จในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและพัฒนา คุณภาพชีวิตสูงสุด ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า ความพร้อมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จด้านดำเนินการตามยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ร้อยละ 77 รูปแบบเขตเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือ มาตรฐานการให้บริการและขีดความสามารถของบุคลากร ระบบการคมนาคมขนส่ง ขีดความสามารถของผู้ประกอบการท้องถิ่น และระบบโลจิสติก

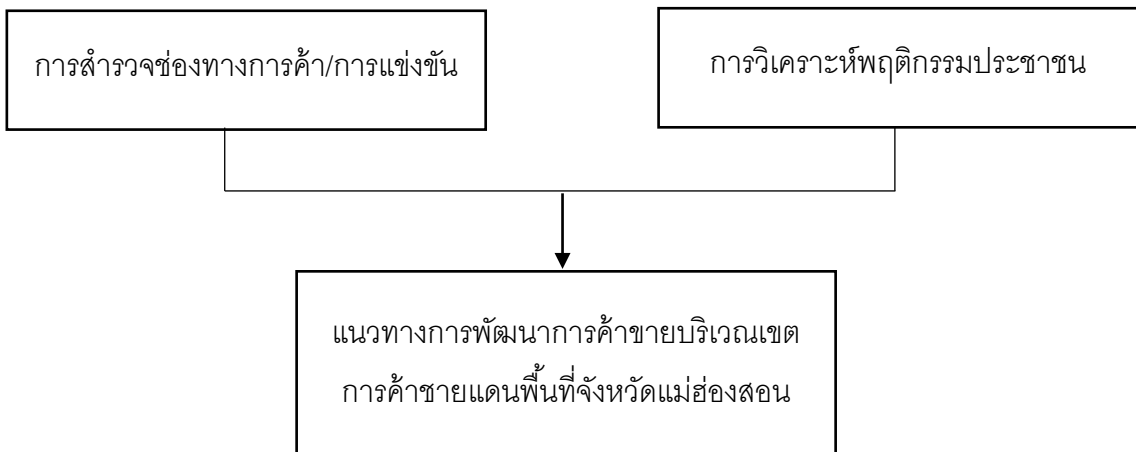
ฉัฐมณฑน์ ทองสมจิตต์ และคณะ. (2560, น. 31). บุพปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า (1) นโยบายส่งเสริมจากภาครัฐบาลเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อประสิทธิผลของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การค้า ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคู่ค้า และปัจจัยด้าน

ต้นทุนสินค้า มีความสำคัญรองลงมา ตามลำดับ และ (2) ประสิทธิภาพของการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ การค้าชายแดนไทย-สปป.ลาวสู่เศรษฐกิจอาเซียน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่ค้า และ นโยบายส่งเสริมภาครัฐ ส่วนปัจจัยด้านต้นทุน สินค้า แม้ไม่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางตรงต่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การค้าก็ตาม แต่มีความสัมพันธ์ทางตรงกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่าง คู่ค้าและนโยบายส่งเสริมจากภาครัฐบาล

อังคณา ธรรมสัจการ และ สายฝน ไชยศรี. (2558, น. 46-50) พฤติกรรมการค้าชายแดนไทย- มาเลเซียในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการค้าส่วนใหญ่ค้าปลีก สินค้าได้แก่ เสื้อผ้า รองลงมาเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ทำการค้ามานานมากกว่า 5 ปี ภาษาเพื่อการค้าขาย คือ ภาษา มาเลเซีย รองลงมาภาษาไทย ในตลาด

ด้านนอก ส่วนตลาดขนาดใหญ่ ภาษาไทย รองลงมา ภาษาจีน ภาษามาลาเลย์ ตามลำดับ สินค้า ส่วนใหญ่เป็นสินค้าผลิตในประเทศไทย ใช้เงินสด สกุลบาทและริงกิต ชาวมาเลเซียนิยมซื้อเสื้อผ้า สินค้าอุปโภคบริโภค บริการท่องเที่ยว โดยมาซื้อ ด้วยตนเอง ปัญหาการค้าชายแดน ผู้ประกอบการ กังวลเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนริงกิตที่อ่อนค่าลง ทำให้นักท่องเที่ยวลดลง การขนส่งของไทยมีปัญหาไม่ สะดวกเหมือนมาเลเซีย การกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ ภาษา โควต้าสินค้าผ่านแดน จำกัดการนำเข้า ข้าวสารต้องผ่านเฉพาะด่านสะเดา แนวทางแก้ไข เร่งสร้างทางคมนาคมในไทยให้สามารถเชื่อมโยง กับทางประเทศมาเลเซีย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการทำวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบเชิงสำรวจ ศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ และแหล่งปฐมภูมิ โดยใช้วิธีการศึกษาหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสังเกตโดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หน่วยงานทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานศุลกากรจังหวัด ปกครองจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชยจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชน ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และสถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่ เป็นต้น หน่วยงานภาคเอกชน ประกอบด้วย นักธุรกิจ และผู้ประกอบการการค้าชายแดน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 30 คน

เครื่องมือวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและมีค่า IOC ของแบบสัมภาษณ์โดยรวมมีค่า 0.85

วิธีการเก็บข้อมูล

งานวิจัยนี้มีวิธีการเก็บข้อมูล โดยแบ่งตามลักษณะของข้อมูลเพื่อการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการศึกษาคณะสนาม เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่
2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนได้และส่วนเสีย อาทิ ข้าราชการในเขตพื้นที่จำนวน 15 คน กลุ่มนักธุรกิจภาคเอกชนและผู้ประกอบการ

การค้าชายแดน จำนวน 10 คน กลุ่มนักวิชาการในสถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 30 คน

3. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วารสาร นิตยสาร รายงานการวิจัย และรายงานประจำปี

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีการเสวนากลุ่มจากนั้นวิเคราะห์เนื้อหา โดยรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจช่องทาง-ท่าข้าม เขตการค้าชายแดนบริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีช่องทางไปยังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จำนวน 30 ช่องทาง ประกอบด้วย (1) หาดเต็ด (2) ห้วยผึ้ง (3) รักไทย (4) ปางโยน (5) ไม้สะเป (6) ดอยแสง (7) ทะนาควาย (8) น้ำเพียงดิน (9) แม่สุรินทร์ (10) นาหัวแหลม (11) แม่เงา (12) แม่เงาน้อย (13) ห้วยนา (14) ห้วยต้นนุ่น (15) พระแซ่ (16) พระโท (17) ห้วยเตี๋ย (18) เสาหิน (19) ดอยผาดั่ง (20) ดอนอ่างหลี (21) ดอยคู (22) ปุงยาม (23) ปางคอง (24) ดอยหลักแดง (25) ไม้กาย (26) ชุนห้วยน้ำเพียงดิน (27) ไม้ลัน (28) ป่าแปก (29) หัววง และ (30) คายหลวง นอกจากนี้ยังมีท่าข้ามไปยังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จำนวน 9 ท่าข้าม ประกอบด้วย (1) เวยจี (2) สบแะ (3) โก๊ะ (4) แม่สะเก็บ (5) ท่าต่าฝั่ง (6) แม่สามแลบ (7) สบเมย (8) สบยอม

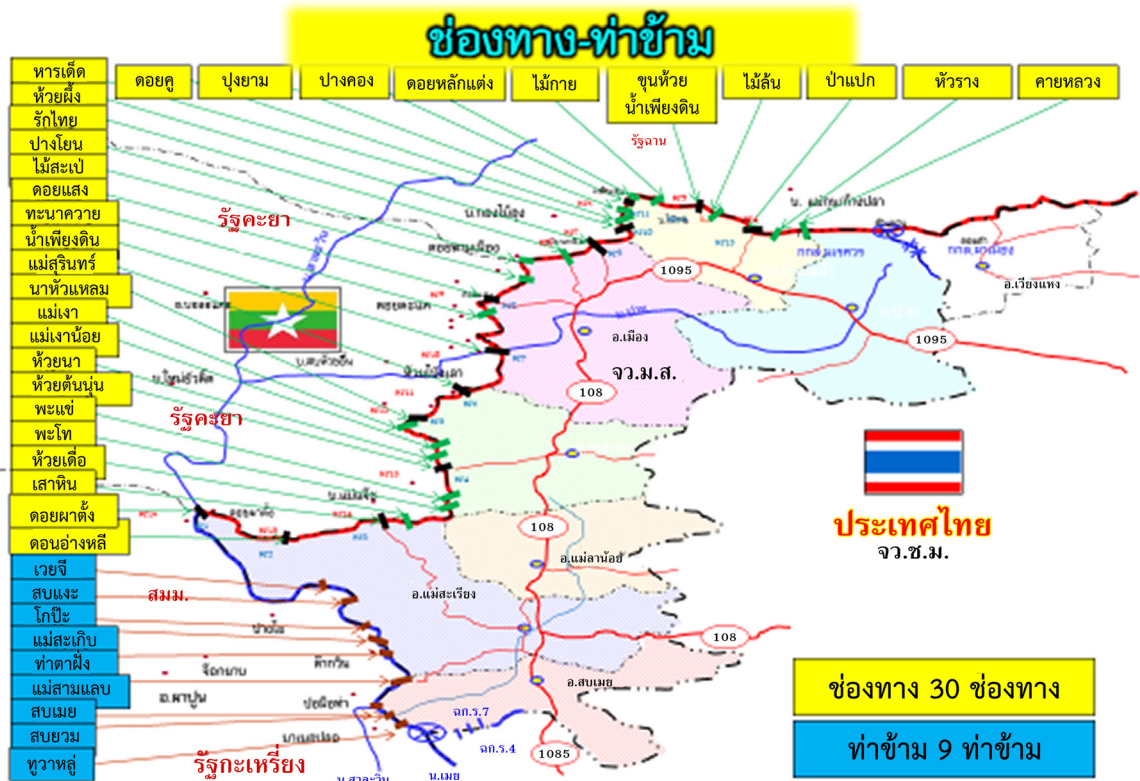

และ (9) ทูวาทูลู่ ดั่งภาพที่ 2 (การจัดการการค้าชายแดน, 2562, น. 4)

ทางการไทย (หน่วยงานทหาร) และทางการเมียนมา ทำข้อตกลงร่วมกันให้ประชาชนทั้ง 2 ประเทศ ไปมาหาสู่เพื่อแลกเปลี่ยน ซื้อ-ขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ร่วมกันได้เป็นครั้งคราว โดยอนุโลม อีกทั้งมีกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชนทั้งสองประเทศ เช่น การทำบุญตักบาตรสองแผ่นดิน

ดินในเทศกาลสำคัญทางศาสนา การแข่งขันกีฬาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านพี่เมืองน้อง เป็นต้น

ช่องทาง-ท่าข้ามยังไม่มีมีการสำรวจอย่างเป็นทางการเพื่อสนับสนุนให้เป็นจุดผ่อนปรนชั่วคราว ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่า หน่วยงานราชการและประชาชนอยากให้เกิดเป็นจุดผ่อนปรนในพื้นที่บางแห่งที่มีความพร้อม เช่น ดอยเหล็กแดงและรักไทย เป็นต้น

ภาพที่ 2 ช่องทาง-ท่าข้ามไปสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ที่มา : การจัดการการค้าชายแดน (2562, น. 4)

ส่วนผลการสำรวจจุดผ่อนปรนเขตการค้าชายแดน บริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างประเทศไทย กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบว่า เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2554 ได้มีประกาศ ศูนย์สั่งการ ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนด้านเมียนมา จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้กำหนดให้มีจุดผ่อนปรน จำนวน 5 จุดผ่อนปรน ประกอบด้วย (1) จุดผ่อนปรนห้วยผึ้ง (2) จุดผ่อนปรนน้ำเพียงดิน (3) จุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น (4) จุดผ่อนปรนเสาหิน และ (5) จุดผ่อนปรนแม่สามแลบ ดังภาพที่ 3 (การจัดการ การค้าชายแดน, 2562, น. 5)

นอกจากนี้การเข้า-ออกระหว่างประเทศ จะมีหน่วยงานทหารของทั้งสองประเทศตรวจสอบ ประวัตินักและลงบันทึกเวลาการเข้า-ออก และมีกำหนดเวลาการกลับไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง ซึ่งจุดผ่อนปรนบางแห่งหากได้รับการพัฒนาให้เป็น เขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนมีโอกาสเปลี่ยน เป็นจุดผ่อนปรนถาวรเหมือนด่านแม่สาย และ ด่านแม่สอดได้ เช่น จุดผ่อนปรนห้วยผึ้ง อำเภอเมือง และจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม

ภาพที่ 3 จุดผ่อนปรนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ที่มา : การจัดการการค้าชายแดน (2562, น. 5)

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมประชาชนในการค้าขายสินค้าบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ใน 7 ด้าน พบว่า

1. ลักษณะการทำธุรกิจ

การทำธุรกิจมีลักษณะเป็นการค้าปลีก และมีตัวแทนรับสินค้าจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนไปขายยังฝั่งประเทศเมียนมา และมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าระหว่างกันแบบเรียบง่าย ซื้อขายเป็น

เงินสด หรือเงินผ่อนตามแต่จะตกลงกันเป็นการภายใน

2. ประเภทสินค้าที่ค้าขาย

สินค้าที่ทำการค้าขายส่งออกไปยังประเทศเมียนมาเป็นประเภทสินค้าอุปโภค-บริโภค โดยสินค้าส่งออกที่คนเมียนมานิยม คือ เปียร์ กระจกป่อง น้ำมัน เครื่องดื่มชูกำลัง เช่น สปอนเซอร์ น้ำดื่ม น้ำอัดลม สบู่ ยาสีฟัน และเส้นก๋วยเตี๋ยว

ภาพที่ 3 สินค้าอุปโภค – บริโภค ที่ขายในฝั่งเมียนมา
ที่มา : การจัดการการค้าชายแดน (2562, น. 8)

ส่วนสินค้านำเข้ามายังประเทศไทยเป็นสินค้าเกษตร เช่น โค กระบือ ถั่ว งา พริกแห้ง ติบูก เนื่องจากค่าแรงเมียนมาถูกกว่าค่าแรงไทย

ทั้งนี้การนำสินค้าเข้า-ออกนั้นต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก่อน เพราะสินค้านำเข้า-ส่งออกนั้นจะมีข้อกำหนดคือ ของต้องห้าม และของต้องกำกับ ของต้องห้ามคือ ของผิดกฎหมายซึ่งห้ามนำเข้าทุกกรณี ส่วนของต้องกำกับ คือ รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่เท่านั้น ซึ่งคือผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการค้าชายแดน โดยทั่วไปคือผู้ว่าราชการสามารถอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นำเข้า-ส่งออก หากมีการส่งออกต้องมีการระบุจำนวน สี ทะเบียนรถ อย่างชัดเจน (การจัดการการค้าชายแดน, 2562, น. 9)

3. แหล่งผลิตสินค้าที่จำหน่าย

ชาวเมียนมานิยมใช้สินค้าอุปโภค-บริโภคที่มีแหล่งผลิตในประเทศไทยมากกว่าสินค้าที่ผลิตในจีน เนื่องจากสินค้าของประเทศไทยมีความทนทานกว่า ประณีตกว่า โดยผู้บริโภคเมียนมา

กล่าวว่าซื้อของใช้ที่มาจากประเทศจีน 3 ครั้ง เท่ากับซื้อของใช้ที่มาจากประเทศไทยเพียงครั้งเดียว ดังนั้น คนเมียนมาจึงนิยมใช้ของไทย แม้ว่าสินค้าของประเทศจีนจะมีราคาถูกกว่าก็ตาม (อุดมหมั่นศึกษา, 2562, สัมภาษณ์)

4. ภาษาที่ใช้ในการติดต่อค้าขาย

ผู้ประกอบการใช้ภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษาไทใหญ่ ภาษากะเหรี่ยง และภาษาเมียนมา และมีผู้ประกอบการบางรายใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเพื่อติดต่อซื้อขายสินค้าระหว่างกัน

5. การคมนาคมขนส่ง

การขนส่งมี 2 วิธี ได้แก่ วิธีที่ 1 การขนส่งสินค้าใช้วิธีขนส่งทางบก โดยรถยนต์บรรทุก และรถยนต์กระบะแบบทำรถยนต์ของฝั่งไทยขนถ่ายรถยนต์ของฝั่งเมียนมาขนถ่ายสินค้าระหว่างกัน เพราะรถยนต์ของไทยไม่สามารถข้ามไปฝั่งเมียนมาได้ สินค้าที่ข้ามไปฝั่งเมียนมาต้องใช้รถยนต์ของเมียนมาเท่านั้น ทั้งนี้ในส่วน of โค กระบือ นั้นใช้การขนส่งทางทำเท่านั้น และวิธีที่

2 การขนส่งโดยวิธีทางเรือ ผู้ประกอบการจะว่าจ้างเรือบรรทุกสินค้าข้ามฝั่งไทย-เมียนมา ซึ่งต้องมีการตรวจสอบจากทางการของสองประเทศทุกครั้ง

6. การชำระเงิน

สินค้าที่ซื้อขายกันชำระด้วยสกุลเงิน “บาท” โดยคนเมียนมานำเงินจ๊าดมาแลกกับผู้ประกอบการเอกชนที่รับแลกอัตราเงินจ๊าดและเงินบาท

7. โลกขยายธุรกิจของผู้ประกอบการ

จุดแรก คือ การค้าขายในจุดผ่อนปรนห้วยผึ้ง ทุนเดิมที่มีอยู่คือ โกดังสินค้า ขาดแต่การบริหารจัดการให้มีกิจกรรมที่ให้แก่ทั้งสองฝั่งทั้งไทยและเมียนมาได้ซื้อ-ขายสินค้า อาจเป็นเดือนละครั้งหรือสัปดาห์ละครั้ง จากการลงพื้นที่วิจัย พบว่ามีรถรับจ้างขนส่งสินค้าไปยังเมียนมาทุกวัน

จุดที่ 2 คือ การค้าขายในจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น ทุนเดิมที่มีอยู่คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอแม่แจ่ม ฝั่งประเทศเมียนมาได้ทำความตกลงท่าตลาดนัดสองแผ่นดิน โดยมีการนำสินค้าของไทย และฝั่งเมียนมาไปขายในบริเวณตลาดนัดของอำเภอแม่แจ่ม เป็นประจำทุกปี ซึ่งสามารถขยายเวลาจัดกิจกรรม หรือเพิ่มกิจกรรมด้านวัฒนธรรมและกีฬาเข้ามาร่วมด้วย เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

ทั้ง 2 จุดนี้ ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบริหารจัดการให้มีกิจกรรมที่ให้แก่ทั้งสองฝั่งทั้งประเทศไทยและประเทศเมียนมาได้ซื้อ-ขายสินค้ากันเป็นประจำ และเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล ทั้งนี้ควรมีการรักษาความปลอดภัยให้เข้มข้นขึ้น มีการขยายกำลังการผลิตสินค้าต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนมากขึ้นเพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าขนส่งจากกรุงเทพฯ มายัง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนและส่งต่อไปยังประเทศเมียนมา และมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการค้าขายให้มากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ

จากผลการสำรวจและผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของประชาชน จึงได้เป็นแนวทางการพัฒนาการค้าขายบริเวณเขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ว่า

1. ควรเสนอจังหวัดแม่ฮ่องสอนกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจุดผ่อนปรนที่มีศักยภาพความพร้อมเป็นต้นแบบนำร่องยกระดับเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าการลงทุนชายแดนไทย-เมียนมา

2. ควรมีการเสนอนโยบายไปยังรัฐบาลเพื่อกำหนดให้บริเวณจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนไทย-เมียนมา เช่น จุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าการค้า และดึงดูดนักลงทุนชาวไทยเข้ามาค้าขาย

3. ควรมีการปรับปรุงเรื่องระบบภาษีและขั้นตอนการนำสินค้า เข้า-ออก ประเทศให้มีความสะดวก รวดเร็ว

4. ควรมีการจัดแผนผังของตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-เมียนมา และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น สถานที่จอดรถ ห้องสุขา ศูนย์อาหาร เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักลงทุน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวให้มีจำนวนมากขึ้น

5. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการค้าชายแดนและศูนย์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดมิตรภาพชายแดน ไทย-เมียนมา เพื่อเป็นศูนย์อำนวยความสะดวกด้านข้อมูลให้แก่ นักลงทุนผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว

สรุปและอภิปรายผล

ช่องทาง-ท่าข้าม เขตการค้าชายแดน บริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างประเทศไทย กับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีทั้งหมด จำนวน 39 แห่ง และมีจุดผ่อนปรนจำนวน 5 แห่ง ซึ่งได้มีการทำมาค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกันของชาวไทยกับชาวเมียนมามา โดยตลอด ถือเป็น การแลกเปลี่ยนสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ และส่งเสริมสินค้าและบริการระหว่างกันแบบกัลยาณมิตร และเกิดคู่ค้าขายที่ผูกพันกัน เป็นอย่างดี ทำให้เกิดมิตรภาพของประชาชนทั้งสอง แผ่นดินให้มั่นคงยั่งยืนสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัย ของนวรรตน์ นิธิชัยอนันต์ (2556, น. 109) ที่กล่าวว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกว้าง จึงนับว่าเป็น ตลาด ระบายสินค้าจุดเล็ก ๆ ของจังหวัดสุรินทร์ และสามารถที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของ จังหวัดสุรินทร์พร้อมทั้งเป็น จุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่จะช่วยยกระดับความสัมพันธ์อันดีตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ

ส่วนพฤติกรรมประชาชนในการค้าขาย สินค้าบริเวณ เขตการค้าชายแดนพื้นที่จังหวัด แม่ฮ่องสอน ส่วนมากพฤติกรรมของประชาชน ชาวไทยมีการเลือกวิธีทำธุรกิจแบบค้าปลีก และมีตัวแทนรับสินค้าจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนไปขาย ยังฝั่งเมียนมา โดยชาวเมียนมานิยมใช้สินค้า อูบโภาค-บริโภาคที่มีแหล่งผลิตในไทยในขณะที่ชาวไทย นิยมซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรจาก ชาวเมียนมา ภาษาที่ใช้สื่อสารกันส่วนมากใช้ภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น สำหรับวิธีการขนส่งสินค้าใช้ ทั้งทางรถยนต์และทางเรือ การชำระเงินค้าสินค้า และบริการใช้สกุลเงินบาท และผู้ประกอบการเสนอ ให้มีการพิจารณาเปิดจุดผ่อนปรนชั่วคราวเพิ่มขึ้น

เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชนสองแผ่นดิน และ เป็นการขยายโอกาสทางธุรกิจให้เจริญก้าวหน้า ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของเทพรักษ์ สุริฝาย และ ลำปาง แม่่นมาตย์ (2561, น. 153) ที่กล่าวว่า สินค้าที่นำมาจำหน่ายบริเวณชายแดนจังหวัด หนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร กับประเทศลาว ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภค บริโภค ซึ่งมีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันแบบกัลยาณมิตร ที่มีความผูกพันระหว่างสองแผ่นดินเป็นอย่างดี

ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดน เขตการค้าชายแดน พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ควรมีการเสนอนโยบายไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอน และรัฐบาล เพื่อกำหนดจุดผ่อนปรนที่มีศักยภาพ ความพร้อมเป็นต้นแบบนำร่องเป็นเขตเศรษฐกิจ พิเศษการค้าการลงทุนชายแดนไทย-เมียนมา เพื่อเกิดมูลค่าเพิ่มทางการค้า และดึงดูดนักลงทุน ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาค้าขาย โดย ปรับปรุงเรื่องระบบภาษี และขั้นตอนการนำ สินค้า เข้า-ออก ประเทศให้มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งมีการจัด ตั้งศูนย์สั่งการชายแดนและ ศูนย์ประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นศูนย์อำนวยความสะดวก ด้านข้อมูล และความปลอดภัยให้แก่ นักลงทุน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ประชาชนใน บริเวณเขตการค้าชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวีริชฎู ปิยนนทศิลป์ (2560, น. 1) กล่าวว่า การยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชนในพื้นที่ชายแดนให้มีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น ต้อง ดำเนินถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบทาง ด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และความมั่นคง ซึ่งเป็นปัจจัยการพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลและการมีส่วนร่วมของของหน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชน ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรศึกษาผลกระทบการยกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้าทั้ง 5 จุดผ่อนปรนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้ได้แนวทางที่ดีที่สุดในการส่งเสริมและพัฒนาการค้าชายแดนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาโลจิสติกส์การค้าบริเวณเขตการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาบริเวณพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อทราบถึงปริมาณการนำเข้าส่งออก เพื่อพัฒนาช่องทาง-ท่าข้ามให้เป็นจุดผ่อนปรนและพัฒนาจุดผ่อนปรนให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร

Reference

- Border Trade Management Program. (2019) .**Information of business and community products in border trade areas, Mae Hong Son Province.** Mae Hong Son: Chiang Mai Rajabhat University, Mae Hong Son Campus.
- Bygrave, W. D. & Zacharakis, A. (2011). **Entrepreneurship.** (2nd ed) Hoboken. NJ: John Wiley & Sons.
- Hisrich, R. D. , Peters, M.P. & Shepherd, D.A. (2008). **Entrepreneurship.** (7th ed). Singapore : McGraw-Hill.
- Mansuksa, U. (2019). Community leader of Huai Ton Nun, Mae Ngao Subdistrict, Khun Yuam District, Mae Hong Son Province. Interview on March 25, 2019.
- Nithichaianan, N. (2013). Border trade in the Krang Channel Trade Relief Area between Surin Thailand and Udon Meechai Province, Cambodia. **Journal of Research and Development.** 8 (2), 103-110.
- Office of Strategy and Area Development Planning (NESDB) (2017). **Report Summary.** Retrieved September 19, 2018, from http://www.nesdb.go.th/main.php?Filename=nesdb_structure.
- Pankong, W. (2014). **Opportunities for Thai border trade (2).** Post Today Newspaper Section: Business-Market / ASEAN Community. Year 12, Issue: 4341, Friday 26 December 2014. Retrieved February 2, 2019 from [http://www.itd.or.th/en/Thai border trading opportunities -2 /](http://www.itd.or.th/en/Thai%20border%20trading%20opportunities-2/).
- Piyanontasin, W. (2017). Land area development For trade, investment and improving the quality of life of people. **Journal of Payap University,** 27 (2), 1-13.
- Piyarangsi. P. (2011). **Comparison of consumer behavior in factory spirits and community distilled spirits in Chiang Mai province.** (Master thesis, Chiang Mai University).

- Ronstadt R. C. (1984). **Entrepreneurship: Text, Cases and Notes**, Lord, Dover.
- Surifai, T. , & Manmart, L. (2018). The role of border trade in community economic development: a case study of Nong Khai Province Nakhon Phanom Province And Mukdahan province. **Journal of Politics and Government**, 8 (1), 153-176.
- Thippala, K. (2012). **Consumer Decision Making Process in Mueang Chiang Mai District for Camera Purchase Digital single lens image**. (Master thesis, Chiang Mai University).
- Thongsomchit, C. , Kularojanaphat, S. , & Thaikasem, S. (2017). Factors Affecting the Development of the Strategic Trade Plan for Thai-Lao People's Democratic Republic to ASEAN Economic Community. **Journal of Research and Development Suan Sunandha Rajabhat University**, 9 (3), 31-44.
- Thammasatjakarn, A. , & Chaisri, S. (2015). **Behavior of Thai-Malaysian border behavior in Songkhla province**. (Research report). Songkhla: Songkhla Rajabhat University.
- Timmons, J. A. (1999). **New venture creation: Entrepreneurship for the 21st century**. Boston: Irwin/McGraw-Hill.